

शेरस सव्वाशेर (कणसं आणि कडव्याची गोष्ट)

रा. रं. बोरडे

संपतराव बावण्यांनी चहाचा शेवटचा घोट घेतला आणि हातातला रिकामा कप समोरच्या टीपॉयवर ठेवला. तेवढ्यात त्यांच्या चपराश्यांनं वर्तमानपत्राचा ताजा अंक त्यांच्या हातात आणून दिला. संपतराव बावण्यांनी त्या दैनिकाच्या पहिल्या पानावरून नजर फिरवायला सुरूवात केली. एका दोन कॉलमी मथळ्यावर त्यांची नजर स्थिरावली. गट विकास अधिकारी म्हणून ते ज्या तालुक्याच्या ठिकाणी काम करीत होते, त्याच ठिकाणची ती वार्ता होती. काल दिवसभर नळाला पाणी न आल्यामुळे त्यांच्या गावचे नागरिक संतापले होते आणि त्यांनी हातात रिकाम्या घागरी घेऊन नगरपालिकेवर प्रचंड मोर्चा काढला होता. त्या मोर्चाची सविस्तर बातमी त्या दैनिकाच्या पहिल्या पानावर फोटोसह छापण्यात आली होती. त्या छयाचित्राकडे बघता बघता संपतराव बावणे स्वतःशीच विषादाने हसले. आज उभ्या महाराष्ट्रातली जनता दुष्काळाच्या आगीत होरपळून निघत आहे. त्यांना रोजगार हमीची पुरेशी कामं उपलब्ध करून दिली जात नाहीत. त्यांना खाण्यासाठी पुरेसं व सकस धान्य मिळत नाही. चाऱ्याच्या व पिण्याच्या पाण्याच्या तीव्र टंचाईला त्यांना तोंड द्यावं लागतं आहे.

बातमीला वृत्तपत्राच्या पहिल्या पानावर जागा मिळू शकत नाही. त्यांचा फोटो छापण्याची आवश्यकता वृत्तपत्रांना वाटत नाही. कारण त्यांच्या जीवनाशी निगडित असणाऱ्या कोणत्याही प्रश्नावर ते एकत्र येऊ शकत नाहीत. आपल्या मागण्यासाठी ते मोर्चे काढू शकत नाहीत. या ना त्या प्रकारे आपल्या मागण्यांकडे ते शासनाचे लक्ष वेधून घेऊ शकत नाहीत.

खरं तर त्या प्रश्नाकडे शासनाचे लक्ष वेधून घेऊ शकणारी, इतकंच नव्हे तर या प्रश्नावर प्रचंड ताकदीनं लढा उभा करू शकणारी संघटना-शेतकरी संघटना त्यांच्याकडे आहे; पण ही संघटना आपली आहे, असं या शेतकऱ्यांना अद्याप वाटत नाही. शिवाय 'शेतीमालाला उत्पादन खर्चावर आधारित रास्त बाजारभाव' या एकाच मागणीसाठी या संघटनेनं आपला

त्यांची अतिशय हवालदिल अवस्था झालेली आहे. तरीही त्यांच्या या परिस्थितीकडे जेवढ्या गांभीर्यानं पाहावयास हवं, तेवढ्या गांभीर्यानं पाहिलं जात नाही. त्यांच्या हवालदिल परिस्थितीची एखादी महत्त्वाची बातमी होऊ शकत नाही.

विचार व कार्यक्रम इतका एककलमी केलेला आहे.

संपतराव बावणे मनाशी असा विचार करीत असतानाच त्यांची पत्नी आतून आली. त्यांच्याजवळ उभं राहत म्हणाली, "विनायक भावर्जीचं पत्र आलंय" वर्तमानपत्रावरची नजर न काढता संपतराव बावण्यांनी तिला विचारलं, "केव्हा आलंय?" "काल दुपारी." "तू मला आता सांगतीस?" "पत्र आलं, तेव्हा तुम्ही दौऱ्यावर गेला होता. रात्री उशिरा परत आला.

दिवसभराच्या कटकटीत आणखी एक कटकटीची भर नको म्हणून सांगितलं नाही."

लिफाप्यातलं पत्र बाहेर काढत संपतराव बावण्यांनी स्वतःशीच विचारल्यावानी विचारलं, "काय म्हणतात आमचे बंधूराज?"

त्यांची पत्नी काहीच बोलली नाही. ते पत्र वाचून बघणार असल्यामुळे व त्यांनी स्वतःशीच

विचारलेल्या प्रश्नाचं उत्तर त्यांना त्या पत्रातून मिळणार असल्यामुळे ती गप्प राहिली. संपतराव बावण्यांनी ते पत्र वाचलं. त्यांना अपेक्षित असलेला मजकूर पत्रात होता. त्यांच्याही गावाकडं चाऱ्या-पाण्याची भीषण टंचाई निर्माण झाली होती. चारा-पाण्याच्या अभावी दावणीच्या बैल-ढोरांचे हाल सुरू होते. घरातल्या लोकांनाही पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाईला तोंड द्यावं लागत होतं. या परिस्थितीवर काय उपाययोजना करावी याविषयी त्यांच्या भावाने पत्राद्वारे विचारणा केली होती. संपतरावांनी बारकाईनं ते पत्र वाचलं व त्यावर कसलीही प्रतिक्रिया व्यक्त न करता ते परत आपल्या पत्नीच्या हातात दिलं.

संपतरावांचा स्वभाव त्यांच्या पत्नीला माहित होता व या प्रश्नाच्या बाबतीतली भूमिकाही तिला माहिती होती. त्यामुळे